УДК 347.772

А.О. КУЧЕРЯВЕНКО, НТУ «ХПІ», Харків, Україна
Э.Т. ЛЕРАНТОВИЧ, ст. викл., НТУ «ХПІ», Харків, Україна

Співвідношення правової охорони торговельної марки і промислового зразка

В наш час, коли Україна тримає курс на інноваційний розвиток, суттєво зросла роль результатів інтелектуальної власності людини, зокрема таких, як торговельна марка і промисловий зразок. Держава повинна бути зацікавленою у створенні ефективної правової системи, яка забезпечила б охорону цих об'єктів і сприяла їх активному функціонуванню у господарському обігу.

Можливість появи неузгодженостей між зазначеними вище об'єктами права вперше згадується у працях Н.К. Фінкель та Е.П. Гаврилова. Недостатнє вивчення й новизна цієї проблеми зумовила пошук ефективних шляхів її вирішення.

Промисловий зразок згідно зі ст. 1 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» визначається як результат творчої діяльності людини у галузі художнього конструювання. Пунктом 2 ст. 5 Закону передбачено, що об'єктом промислового зразка може бути форма, малюнок чи розфарбування або їх поєднання, які визначають зовнішній вигляд промислового виробу і призначені для задоволення естетичних та ергономічних потреб.

Торговельна марка (знак для товарів і послуг) відповідно до ст. 1 Закону «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» розглядається як позначення, за яким товари і послуги одних осіб відрізняються від товарів і послуг інших осіб. Об'єктом знака згідно з ч. 2 ст. 5 цього Закону може бути будь-яке позначення або будь-яка комбінація позначень. При цьому такими позначеннями можуть бути, зокрема, слова, в тому числі власні імена, літери, цифри, зображувальні елементи, кольори та комбінації кольорів, а також будь-яка комбінація даних позначень.

Таким чином, у формі торговельної марки та у вигляді промислового зразка можуть бути зареєстровані зображувальні (графічні) та об'ємні позначення чи їх комбінації, тоді як словесні елементи можуть отримати правову охорону лише в разі їх реєстрації як знаків для товарів і послуг.

Для обґрунтування доцільності охорони позначень об'ємного та зображувального характеру у формі торговельної марки та промислового зразка у доктрині була вироблена концепція комплексної правової охорони, прихильники якої вказують на можливість одночасної охорони одного і того ж об'єкта декількома інститутами права інтелектуальної власності . Зокрема, О. Сергєєв зазначає, що якщо позначення, заявлене як товарний знак, відповідає умовам патентоспроможності промислових зразків, то воно може бути зареєстроване як промисловий зразок та товарний знак.

Водночас В. Макода виключає можливість подвійної охорони, оскільки вважає, що немає потреби в одночасній правовій охороні одного і того ж об'єкта різними правовими інститутами

Ці об'єкти права інтелектуальної власності виконують різні функції: торговельна марка виступає правовим засобом індивідуалізації учасників цивільного обороту, їхніх товарів і послуг, а промисловий зразок є об'єктом патентного права, хоча деякі науковці визначають подвійну правову природу останнього. За своїми структурними складовими йому інколи надають своєрідне проміжне місце між об'єктами авторського і патентного права, проте на сьогодні основною метою, задля якої створюється промисловий зразок, є отримання прибутку від виготовлення виробу із застосуванням цього об'єкта.

Слід зазначити, що Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» містить норму, згідно з якою позначення, які відтворюють промислові зразки, права на які належать в Україні іншим особам, не підлягають реєстрації як знаки, а у Законі України «Про охорону прав на промислові зразки» подібної норми немає, що є недоліком, ліквідація якого дозволить запобігти виникненню спорів власників свідоцтва на товарний знак у вигляді етикетки й патенту на промисловий зразок, яким є однакова з ним етикетка.

Нажаль, законодавство в сфері інтелектуальної власності не здійснює чіткого розмежування особливостей правової охорони промислових зразків і торговельних марок. Проте подібність цих об'єктів права інтелектуальної власності створює високу ймовірність виникнення конфліктних ситуацій. Саме тому очевидно, що нині існує нагальна необхідність у створенні відповідної системи правових норм та формуванні єдиних підходів до їх застосування. Останнє дозволило б в майбутньому ефективно попереджати і вирішувати можливі колізії прав власників охоронних документів на обидва зазначені об'єкти правової охорони.

Один із шляхів подолання цього недоліку ґрунтується на запровадженні зміни процедури надання прав на промислові зразки: до прийняття рішення про видачу патентів публікувати відомості про заявки на промислові зразки й надати можливість третім особам надавати закладу експертизи аргументовані заперечення проти видачі патенту. Така процедура забезпечить можливість врахувати наявні в Україні пріоритетні права інших осіб і тим самим уникнути виникнення великої кількості суперечок.

Список літератури:

1. *Кожарська І.* Співвідношення правової охорони промислових зразків і знаків для товарів і послуг / *І. Кожарська, М. Пейкрішвілі* // Інтелектуальна власність. − № 1. – 2003.

2. *Бошицький Ю.Л.* Право інтелектуальної власності / *Ю.Л. Бошицький* // Навчальний посібник. – К.: Логос, 2007. – 488 с.

3. *Потоцький М.* Промисловий зразок та торговельна марка: співвідношення прав / *М. Потоцький* // Інтелектуальна власність. – 2007. – № 4. – С. 23-28.

4. *Сергеев А.П.* Право інтелектуальної власності: Підр. − 2-е вид., перероб. и доп. / *А.П. Сергеев.* − М.: Проспект, 2001. – 752 с.

5. *Макода В.Є.* Правова охорона промислових зразків в Україні / *В.Є. Макода*. − К.: УАБ, 2000. − 172 с.